

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Konvenční formy peněz morálně zastarávají. EU proto uvažuje o zavedení digitálního eura

Evropská unie čelí výzvě související s bouřlivým rozvojem globální digitální ekonomiky. Musí zejména reagovat na pokroky Čínské lidové republiky v rozvoji a zavedení vlastní digitální měny[1], blížící se spuštění Libry[2] se svou jedinečnou globální sítí, reaktivní rozvoj mimobankovních platebních platforem a rychlý pokles zájmu o hotovostní platební transakce.

Zpráva o digitálním euru (dále též „Zprava“)[3] je proto logickým krokem Evropské centrální banky, jejímž cílem je jednak deklarovat, že odborná studia a výzkum tzv. digitální měny centrální banky (*Central Bank Digital Currency, CBDC*) v rámci EU neustále probíhají, jednak vymezit rámec pro širší dialog a veřejné konzultace, které Evropská centrální banka zahájila 12. října 2020 pro účely zjištění stanovisek veřejnosti a zainteresovaných stran.

Zpráva sice nevymezuje konkrétní podobu digitálního eura, ani přesné kontury související infrastruktury, určuje však pilířové zásady budoucí digitální měny a zdůrazňuje, že je zde akutní potřeba připravit Evropskou unii na zavedení vlastní digitální měny.

Digitální euro nebude paralelní měnou, nýbrž další platebním instrumentem, alternativní formou eura. Proto bude jej možno jednoduše transformovat na ostatní formy eura, například na tradiční bankovky. Zadruhé, digitální euro by bylo závazkem Eurosystemu[4], a tudíž z podstaty věci bezrizikovými penězi centrální banky. Emise a oběh digitálních eur by neměli představovat nepřiměřená finanční rizika pro Eurosystem. To znamená, že by objem peněz centrální banky vydaných ve formě digitálního eura měl být vždy plně pod kontrolou Eurosystemu. Zatřetí, digitální euro by mělo být za stejných podmínek široce přístupné potenciálním uživatelům ve všech zemích eurozóny a soukromí zprostředkovatelé pod dohledem by měli mít možnost využít své odborné znalosti a podílet se na poskytování souvisejících platebních služeb. Začtvrté, efektivní implementace digitálního eura by měla být zajištěná mj. soukromými řešeními pro digitální maloobchodní platby v eurozóně (*non-core services*). Zapáté, digitální euro musí být důvěryhodné, stejně jako jakákoli jiná forma eura, protože bude třeba přijmout opatření pro zajištění odpovídající míry důvěryhodnosti již od okamžiku svého vzniku a její udržování v průběhu času.

Digitální euro by mělo být zároveň levné, tj. zatěžovat uživatele co nejnižšími náklady (tj. náklady odpovídajícími více méně nákladům souvisejícím s používáním hotovosti nebo peněžních prostředků na účtech), bezpečné (zajišťující nejvyšší úroveň ochrany před podvodem, jinými majetkovými trestnými činy, a nabízející dostatečnou úroveň ochrany v kontextu právní úpravy ochrany spotřebitelů), bezrizikové (jeho držitelé by neměli být vystaveni žádnému tržnímu riziku nebo riziku selhání emitenta), snadno použitelné i pro nekvalifikované spotřebitele a obchodníky, a dále též účinné, tj. mají umožňovat provedení rychlých plateb.

Základ pro vydání digitálního eura v kontextu primárního práva EU bude záviset na zvoleném konceptu a účelu, pro který budou digitální eura vydávány. Pokud budou digitální eura vydávány jako nástroj měnové politiky, který se podobá rezervám centrální banky, a budou přístupná pouze kontrahentům centrální banky, bude zřejmě právním základem ustanovení článku 127 odst. 2 SFEU[5] ve spojení s první větou článku 20 statutu[6] Evropského systému centrálních bank (ESCB).

Na druhou stranu, bude-li digitální euro zpřístupněno domácnostem a jiným soukromým subjektům prostřednictvím účtů vedených u Eurosystemu, bude právním základem ustanovení článku 127 odst. 2 SFEU ve spojení s článkem 17[7] statutu ESCB. V případě vydání digitálního eura jako zúčtovacího prostředku (settlement medium) pro konkrétní druhy plateb zpracovávaných v rámci specializované platební infrastruktury určené pouze vymezenému okruhu kvalifikovaných účastníků, bude nejvhodnějším právním základem ustanovení článku 127 odst. 2 SFEU ve spojení s článkem 22[8] statutu ESCB. Poslední možnou variantou by mohlo být vydání digitálního eura jako nástroje rovnocenného bankovce na základě článku 128[9] SFEU ve spojení s článkem 16 první větou[10] statutu ESCB.

Dle Zprávy by použití článku 128 odst. 1 SFEU ve spojení s článkem 16 statutu ESCB celkově poskytlo Eurosystemu nejširší prostor pro zavedení digitálního eura jakožto zákonného platidla, přičemž se zde akcentuje závěr, že neexistuje nyní žádná právní norma výslovně znemožňující uvedený přístup. Na druhou stranu by použití článku 127 odst. 2 SFEU ve spojení s články 17, 20 nebo 22 statutu ESCB vedlo k vydání digitálních eur s omezeným použitím, které by postrádaly znaky zákonného platidla.

V kontextu sekundárního práva budou pravděpodobně přijatá opatření pro úpravu podmínek vydávání digitálního eura jakožto zákonného platidla na základě článku 133[11] SFEU (bude-li dosaženo konsensu ohledně digitálního eura jakožto zákonného platidla).

Varianta předpokládající bezprostřední přístup k digitálnímu euru (tj. zpřístupnění digitálního eura domácnostem a jiným soukromým subjektům prostřednictvím účtů vedených bezprostředně u Eurosystemu) počítá s jediným poskytovatelem platebních služeb souvisejících s digitálním eurem, a sice s Eurosystemem. Alternativou by se mohl stát model zprostředkovaného přístupu, podle něž by distribuci digitálního eura zajišťovaly třetí strany. Tyto třetí strany by mohly plnit funkce zejména depozitářů digitálních eur nebo poskytovatelů souvisejících platebních služeb (vždy pod dohledem Eurosystemu), nikoli však například dodavatelů základních infrastrukturních prvků, systémů zajišťujících anonymitu či určujících emisní modely.

Zavedení digitálního eura by mělo pravděpodobně dopad i na soukromoprávní sféru. Například v modelu založeném na účtu by digitální euro představovalo pohledávku za příslušnou národní centrální bankou (NCB) nebo Evropskou centrální bankou (ECB), jejíž splnění může proběhnout též výměnou za tradiční formu státní měny. V tomto kontextu by se použila soukromoprávní pravidla upravující zejména (bankovní) vklady. Nabízí se proto otázka, zda bude třeba provést legislativní úpravu relevantních soukromoprávních norem.

Co se ochrany soukromí týče, je relevantní tendence k vyloučení anonymity při provedení elektronických plateb v digitálních eurech. Anonymita by měla být vyloučena nejen kvůli právním povinnostem souvisejícím s opatřeními proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ale též pro účely případného omezení okruhu uživatelů digitálních eur, například pro účely vyloučení některých uživatelů mimo eurozónu a zabránění nadměrným kapitálovým únikům, nebo aby se zamezilo nadměrnému investování do digitálních eur (neboť je zde riziko razantního přesunu peněžních prostředků ve značném rozsahu například ze soukromých bankovních vkladů do digitálních eur). Určitá míra anonymity by však přicházela v úvahu v případě off-line plateb (zde mluvíme o tzv. eurech „na doručitele“, čili o bearer digital euros).

Přístup k ochraně soukromí by mohl být selektivní, tj. provozovatel systému by mohl umožnit provedení pouze určitých druhů transakcí, aniž by předem zjišťoval či ověřoval totožnost plátce a příjemce platby. Ostatní druhy transakcí, například platební transakce velké hodnoty, by měly však podléhat identifikaci zúčastněných stran v souladu s právními předpisy. Údaje související s elektronickými transakcemi v digitálních eurech (zejména osobní údaje) by mohly být zcela

zpřístupněny provozovatelům platební infrastruktury (jednotlivým zúčastněným poskytovatelům platebních služeb), jež budou však mít řadu povinností souvisejících se zpracováním těchto údajů.

Eurosystem může omezit přístup k digitálním eurům určitým okruhům fyzických osob a jiným subjektům, například rezidentům v určitých jurisdikcích nebo maloobchodním uživatelům atd. Digitální euro by mohlo být těmito osobami pak používáno například při návštěvách zemí EU.

Nakládání s digitálním eurem bude probíhat pomocí internetových služeb a/nebo prostřednictvím speciálních fyzických zařízení, jako jsou čipové karty. Zatímco v prvním případě by bylo možné použít například osobní počítač nebo mobilní telefon s nezbytným připojením k internetu, v druhém případě by plátce a příjemce museli použít zvláštní kompatibilní zařízení, které by umožnilo provedení transakce též v off-line prostředí. Jakákoli technická řešení pro koncové uživatele a jakékoli soukromé systémy zapojené do poskytování platebních služeb v digitálních eurech budou propojeny se (záložní) infrastrukturou centrální banky tak, aby byla zajištěna nejvyšší ochrana před rizikem neoprávněného vytvoření digitálních eurojednotek (jednotek digitálního eura) bez povolení centrální banky (například problém dvojího utrácení související s rizikem vícetřetího utrácení určité jednotky digitální měny původním držitelem).

Pro účely zavedení a zajištění oběhu digitálního eura má být vybudována zbrusu nová infrastruktura existující souběžně s ostatními již provozovanými platebními infrastrukturami. Vznik samostatné soběstačné infrastruktury zvýší mj. odolnost finančního systému EU vůči extrémním událostem, jako jsou kybernetické incidenty a útoky, přírodní katastrofy, pandemie, atd.

Tato infrastruktura může existovat buď jako systém centralizovaný, se všemi transakcemi zaznamenanými v účetní knize centrální banky, nebo jako systém vykazující prvky decentralizace s přenesením určitých povinností na uživatele a/nebo zprostředkovatele, na jejichž činnost bude dohlížet příslušná centrální banka. Bez ohledu na zvolený přístup bude infrastruktura v konečném důsledku kontrolována centrální bankou. Vydávání digitálního eura zůstane pod kontrolou Eurosystemu.

V obou případech, tj. jak v systému plně centralizovaném, tak i v systému vykazujícím znaky určité decentralizace, mohou zprostředkovatelé působit pod dohledem centrální banky buď jako pouzí „vrátní“ („gatekeeperi“), nebo jako zúčtovatelé (*settlement agents*). „Vrátní“ by měli ověřovat koncové uživatele a plnit povinnosti v kontextu zásady Know Your Customer (KYC) a v oblasti opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu; mohou dále zajišťovat technické propojení mezi uživateli a infrastrukturou Eurosystemu. Základní funkce „vrátných“ jsou proto podobné funkcím komerčních bank. Osoby provádějící zúčtování (*settlement agents*) by naopak měly provádět pro své klienty elektronické transakce v digitálních eurech, případně poskytovat služby depositáře digitálních eur (podobně jako poskytovatelé služeb digitálních trezorů pro kryptoměny). Takto uložené (deponované) prostředky (digitální eura) mají zůstat konečným uživatelům kdykoli k dispozici.

Decentralizovaná infrastruktura by mohla koncovým uživatelům umožnit, aby si mezi sebou převáděli vlastnictví k digitálním eurům, aniž by bylo nutné do tohoto procesu zapojit třetí stranu. Tyto transakce budou tak podstatně rychlejší a méně nákladné. Tento přístup by mohl být realizován dvěma způsoby, a sice buď prostřednictvím protokolů distribuované účetní knihy (DLT, zejména technologie blockchain), nebo prostřednictvím místního úložiště (např. pomocí předplacených karet, použitím mobilních telefonů, včetně plateb off-line). V obou případech se neobejdeme bez služeb zprostředkovatelů („vrátných“), zajišťujících zejména dodání, zprovoznění a související údržbu vhodných fyzických platebních zařízení (pro transakce v prostředí off-line), on-line platform, atd.

Závěrem lze uvést, že digitální euro může poskytnout uživatelům, zejména spotřebitelům a

podnikatelskému sektoru, mnohem dokonalejší platební možnosti, lepší platební styk se zahraničími subjekty. Důležitým přínosem by mohlo být snížení celkových transakčních nákladů a zmírnění ekologických dopadů. O tom, zda bude digitální euro zavedeno, se však rozhodne až v polovině roku 2021. V případě kladného rozhodnutí budou provedena příslušná doplňující studia. K samotnému vydání prvních digitálních eur dojde však mnohem později. Jak již bylo výše uvedeno, digitální euro nenahradí současnou formu eura, nýbrž doplní tradiční hotovost a bezhotovostní peněžní prostředky v eurech na bankovních účtech.

Mgr. Bogdan Zubach,
advokátní koncipient

P / R / K

ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

[PRK Partners s.r.o. advokátní kancelář](#)

Jáchymova 2
110 00 Praha 1

Tel.: +420 221 430 111

Fax: +420 224 235 450

e-mail: prague@prkpartners.com

[1] Čínská lidová banka (ČLB) provádí studii digitální měny již od roku 2014. V rámci ČLB byl pro tyto účely zřízen Ústav pro digitální peníze. Čínská digitální měna bude údajně digitální formou státní měny podporovanou centrální bankou, jinými slovy, digitální fiatovou měnou se stejným právním významem jako čínský jüan. Srov. Zhou Xiaochuan: Future Regulation on Virtual Currency Will Be Dynamic, Imprudent Products Shall Be Stopped for Now, Xinhuanet (Mar. 1, 2018), k dispozici >>> [zde](#) (in Chinese), k dispozici >>> [zde](#). Dále též Wang Yanfei, PBOC Inches Closer to Digital Currency, China Daily (Oct. 14, 2017), k dispozici >>> [zde](#) a >>> [zde](#).

[2] Libra je kryptoaktivum, s nimž bude možno nakládat v prostředí platebního systému Libra (Libra payment systém), který bude zprovozněn na platformě Libra Blockchain. Developery projektu jsou Libra Association a Facebook, Inc. Další informace, včetně White Paperu Libry, k dispozici >>> [zde](#).

[3] Evropská centrální banka. Eurosystem. Report on a digital euro / Zpráva o digitálním euru. Online [cit. 2020-10-12]. Říjen 2020. K dispozici >>> [zde](#).

[4] Eurosystem je tvořen Evropskou centrální bankou a dále všemi národními centrálními bankami, jejichž země přijaly euro. Toto uskupení centrálních bank prostřednictvím svých představitelů utváří a realizuje měnovou politiku eurozóny. Srov. Ministerstvo financí České republiky. Eurosystem. On-line [cit. 2020-10-12]. K dispozici >>> [zde](#).

[5] Článek 127 odst. 2 SFEU: „ESCB (Evropský systém centrálních bank) plní tyto základní úkoly: (1) vymezuje a provádí měnovou politiku EU, (2) provádí devizové operace v souladu s článkem 219 SFEU, (3) drží a spravuje oficiální devizové rezervy členských států, (4) podporuje plynulé fungování platebních systémů.

Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a SMLOUVY O FUNGOVÁNÍ EVROPSKÉ UNIE. 2012/C 326/01. In Úřední věstník Evropské unie. 26. říjen 2012, C 326, s. 47 - 390. K dispozici >>> [zde](#).

[6] Článek 20 věta první statutu ESCB: „Rada guvernérů může rozhodnout dvoutřetinovou většinou odevzdaných hlasů o použití dalších operativních metod měnové kontroly, které považuje s přihlédnutím k článku 2 za vhodné“. Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie. PROTOKOL (č. 4) O STATUTU EVROPSKÉHO SYSTÉMU CENTRÁLNÍCH BANK A EVROPSKÉ CENTRÁLNÍ BANKY. In Úřední věstník Evropské unie. 7. června 2016, OJ C 202, s. 230–250. K dispozici >>> [zde](#).

[7] Článek 17 statutu ESCB: „ECB [Evropská centrální banka] a národní centrální banky mohou pro provádění svých operací otevírat účty úvěrovým institucím, veřejnoprávním subjektům a jiným účastníkům trhu a jako zajištění přijímat aktiva včetně zaknihovaných cenných papírů“.

[8] Článek 22 statutu ESCB: „ECB a národní centrální banky mohou poskytovat facility a ECB může vydávat nařízení proto, aby byly zajištěny účinné a spolehlivé zúčtovací a platební mechanismy uvnitř Unie a ve styku se třetími zeměmi“.

[9] Článek 128 SFEU: „1. Evropská centrální banka má výlučné právo povolovat vydávání eurobankovek v Unii. Tyto bankovky mohou vydávat Evropská centrální banka a národní centrální banky. Bankovky vydávané Evropskou centrální bankou a národními centrálními bankami jsou jedinými bankovkami, které mají v Unii status zákonného platidla. 2. Členské státy mohou vydávat euromince, objem jejich emise však vyžaduje schválení Evropskou centrální bankou. Rada může na návrh Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem a Evropskou centrální bankou přijímat opatření k sladění nominálních hodnot a technických specifikací všech mincí určených pro oběh v rozsahu nezbytném k umožnění jejich plynulého oběhu v Unii“.

[10] Článek 16 věta první statutu ESCB: „Podle čl. 128 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie má Rada guvernérů výhradní právo povolovat vydávání eurobankovek v Unii. Tyto bankovky mohou vydávat ECB a národní centrální banky. Bankovky vydávané ECB a národními centrálními bankami jsou jedinými bankovkami, které mají v Unii status zákonného platidla“.

[11] Článek 133 SFEU: „Aniž jsou dotčeny pravomoci Evropské centrální banky, přijmou Evropský parlament a Rada řádným legislativním postupem opatření nezbytná pro používání eura jako jednotné měny. Tato opatření se přijmou po konzultaci s Evropskou centrální bankou“.

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)